
РОЛЯ НА ЖЕЛЕЗОПЪТНИЯ ТРАНСПОРТ ПРИ ОБСЛУЖВАНЕТО НА ТУРИЗМА

Виолета Мутафчиева-Бакалова

violeta_any@abv.bg

*УНСС, катедра „Икономика на транспорта”,
1700 София, Студентски град, бул. 8-ми декември
БЪЛГАРИЯ*

***Ключови думи:** Железопътен транспорт, туризъм, транспортно обслужване на туризма, туристически пътувания.*

***Резюме:** Ролята на железопътния транспорт при обслужването на туризма е специфична предвид неговите технико-икономически особености. Следва да се вземе под внимание, че този вид транспорт осигурява туристически пътувания в определени сегменти на транспортния пазар. Това обуславя актуалното му приложение при сегашните условия, което е пряко свързано с неговите конкретни предимства при извършването на пътнически превози.*

В доклада са посочени възможностите за осъществяване на туристически пътувания по железопътен транспорт, които са пряко обусловени от конюнктурата на транспортния пазар при настоящите условия у нас.. Направена е оценка на ролята на железопътния транспорт при обслужването на туризма в международен мащаб, като са използвани конкретни данни за броя на превозените пътници през 2010 г.

ВЪВЕДЕНИЕ

Целта на изследването в настоящия доклад е да се определи ролята на железопътния транспорт при осъществяването на туристически пътувания в европейски и национален мащаб. Във връзка с това следва да се подчертае неговата специфична роля по отношение на задоволяването на потребностите от туристически пътувания. По-конкретно е необходимо да се има предвид, че този вид транспорт е предпочитан на разстояния от порядъка на 150-400 км, което е пряко свързано с привличането на определена туристическа клиентела.

ПРЕДИМСТВА И НЕДОСТАТЪЦИ НА ЖЕЛЕЗОПЪТНИЯ ТРАНСПОРТ ПРИ ОСЪЩЕСТВЯВАНЕТО НА ТУРИСТИЧЕСКИ ПЪТУВАНИЯ

Основните предимства се свеждат до:

- ◆ осигуряване на редовна превозна дейност независимо от атмосферните условия;
- ◆ притежаване на висока превозна способност, която се измерва с транспортирането на милиони пътници годишно в отделни направления на железопътната мрежа;

- ◆ може да се отбележи и сравнително ниската себестойност на превозите на средни и дълги разстояния;
- ◆ налице са възможности за организиране на високоскоростно влаково движение, което може да доведе до повишаването на конкурентоспособността на железниците при сегашните условия у нас;
- ◆ съществуват условия за подобряване комфорта на пътуванията по железопътен транспорт, което обуславя по-високо търсене от страна на туристическата клиентела в определени сегменти на транспортния пазар и др.

Същевременно железопътният транспорт притежава някои недостатъци по отношение организацията на туристическите пътувания, които се свеждат до следните негативни моменти:

- ◆ пътническите влакове се движат по строго определени направления, поради което не могат да обхванат пътничкопотоците във всички райони на отделно взетите страни;
- ◆ движението на пътниците обикновено е свързано с ползването на услугите на автомобилния транспорт, което усложнява организацията на туристическите пътувания и др.

Въз основа на посочените предимства и недостатъци на железопътния транспорт следва да се има предвид, че той има съответно място на транспортния пазар във връзка с обслужването на туризма. Във връзка с това е необходимо да се вземе под внимание, че съществено значение при осъществяването на туристически пътувания по този вид транспорт има развитието на железопътната мрежа на отделните страни от ЕС, вкл. на нашата. По-конкретно за условията у нас следва да се има предвид, че особено необходимо е реализирането на конкретни проекти за подобряване и техническа реконструкция на железния път, което ще доведе до повишаване скоростите на движение на влаковете и привличането на по-голям брой туристи, които биха искали да посетят определени природни и исторически обекти в нашата страна. През последните години е налице силно развитие на планинския и селския туризъм, което е пряко обусловено от интереса както на наши, така и на чуждестранни туристи, които ползват услугите на железопътния транспорт.

РОЛЯ НА ЖЕЛЕЗОПЪТНИЯ ТРАНСПОРТ ЗА ОБСЛУЖВАНЕТО НА ТУРИЗМА В МЕЖДУНАРОДЕН МАЩАБ

За илюстриране на участието на железопътния транспорт при осъществяването на туристически пътувания в тази насока може да се посочат данните в съответна таблица.

Таблица 1

Брой на пътниците, превозени с железопътен транспорт в Европа

Страна	Пътнически железопътен транспорт, млн. пкм				Пътнически железопътен транспорт, млн.пкм/жител			
	Вътрешни превози		Международни превози		Вътрешни превози		Международни превози	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010
Белгия	9005	9231	1232	618	837	852	114,6	57,0
България	2089	2045	49	44	275	270	6,4	5,8
Чехия	6132	6263	340	296	586	596	32,5	28,2
Дания	5590	5768	377	380	1014	1042	68,4	68,7
Германия	77044	78515	4162	4321	940	960	50,8	52,8
Естония	232	230	17	18	173	172	12,7	13,4

Ирландия	1683	1547	-	131	378	346	-	29,3
Гърция	1414	1337	53	46	126	118	4,7	4,1
Испания	22535	21850	206	194	492	475	4,5	4,2
Франция	78628	-	9983	-	1222	-	155,1	1
Италия	43297	42486	1107	863	721	704	18,4	14,3
Кипър	-	-	-	-	-	-	-	-
Латвия	686	670	62	71	303	298	27,4	31,6
Литва	213	226	18	18	64	68	5,4	5,4
Люксембург	-	246	-	101	-	490	-	201,2
Унгария	7681	7316	321	336	766	731	32,0	33,6
Малта	-	-	-	-	-	-	-	-
Холандия	-	-	-	-	-	-	-	-
Австрия	8178	8257	1442	1456	979	986	172,6	173,8
Полша	17776	17040	352	445	466	446	9,2	11,7
Португалия	4115	4008	97	103	387	377	9,1	9,7
Румъния	5842	5119	133	129	272	239	6,2	6,0
Словения	718	680	55	50	353	332	27,1	24,4
Словакия	2079	2122	185	188	384	391	34,2	34,7
Финландия	3785	3869	91	90	711	723	17,1	16,8
Швеция	10706	10674	615	544	1157	1143	66,4	58,2
Великобрит.	51123	54111	1641	1720	830	872	26,6	27,7
Норвегия	2941	3004	30	72	613	618	6,3	14,8
Швейцария	16341	16802	879	998	2122	2158	114,1	128,2
Хърватия	1744	1660	58	51	393	375	13,1	11,5
Турция	5271	5378	103	113	74	74	1,4	1,6

Източник: Евростат

Въз основа на конкретните данни може да се подчертае, че във всяка от разглежданите европейски страни, вкл. и Турция, е налице специфично развитие на превозите, осъществявани с железопътен транспорт, което рефлектира по отношение на туристическите пътувания в Европа. По-конкретно следва да се отбележи, че приблизително 15-20% от туристите в международен мащаб ползват услугите на железопътния транспорт. По-голям относителен дял в общия обем на пътуванията с туристическа цел имат автомобилният и въздушният транспорт, които имат своите специфични сфери на приложение в тази насока. Железопътният транспорт се използва по-често при вътрешни превози в мащаба на отделните европейски страни, особено при неорганизираните туристически пътувания, които са предпочитани през последните години от лица в младежка възраст.

За обслужването на туризма от железопътния транспорт в зависимост от експлоатацията и категорията на разписанието се използват:

- ◆ Целогодишни пътнически влакове от всички категории, които се движат по редовно разписание, а именно: супер-експреси, експреси, бързи и пътнически (за средни и дълги разстояния, при индивидуални и неорганизираните туристически пътувания, с възможност за комбиниране с друг вид транспорт);
- ◆ Сезонни влакове, които се движат по редовно разписание (за организирани и неорганизираните туристически пътувания, между населени места);
- ◆ Извънредни влакове, които се използват на къси разстояния, преди всичко за превози на организирани туристи, по повод на различни събития-панаири, спортни състезания, концерти и др;

- ◆ Специални туристически влакове –организирант се във връзка с осъществяването на групови туристически пътувания, както и при т.нар. „влакови круизи”, като пътниците посещават различни обекти, свързани с техните интереси и предпочитания. При превозите на по-дълги разстояния се включват спални вагони, вагон-ресторанти и вагон-салони „Orient-Express. Характерно е, че този вид туристически пътувания се осъществяват предимно в Западна Европа, САЩ и Япония).

В зависимост от начина на организация на превозите се обособяват:

- ◆ Организирани туристически пътувания /RIT/ - предлагат се от преди всичко от специализирани туроператори в Германия и Франция , и от националните жп администрации);
- ◆ Неорганизирани – осъществяват се въз основа на конвенционалния характер на железопътния транспорт;

В зависимост от мотивацията на пътуването се разграничават:

- ◆ Пътувания, при които е възможен едновременен превоз на личния автомобил - от типа на авто-кушети-нощувка, осигуряващи едновременен превоз на пътника и автомобила му; авто-експрес- характерно за този вид услуга е, че автомобилът се изпраща предварително, а след това пътува собственикът му; дневни автовлакове – прилага се при превозите на по-къси разстояния с оглед избягване на задръстванията по пътно-шосейната мрежа;
- ◆ Пътувания, свързани с конкретна мотивация за осъществяване на определен вид туризъм (специализиран);
- ◆ Пътувания, при които преобладават мотивите за задоволяване на потребности от атракции и развлечения. В тази насока железопътният транспорт предлага конкретни услуги от типа „ретро”, парни влакове, теснолинейки и др.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Железопътният транспорт винаги е имал важна роля при осъществяването на туристическите пътувания както в национален, така и в световен мащаб. Най-интензивно развитие на железопътния туризъм през последните години се наблюдава в Централна и Западна Европа. У нас също е налице тенденция към увеличаване относителния дял на туристическите пътувания, осъществявани по железопътния транспорт. Това е пряко свързано с развитието на различни форми на туризъм, за които са налице благоприятни предпоставки относно съчетанието между използването на този вид транспорт и предпочитанията на туристите.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Бакалова, В, Организация на транспортната дейност в туризма, С. 2008
- [2] Георгиев, А., М. Василева, Туроператорска, агентска и транспортна дейност в туризма, С., 2003
- [3] Мутафчиев, Л. и колектив, „Транспорт и застраховане”, С., 2007
- [4] Парушева, Т., Дестинациите в глобалния туристически пазар, Сборник доклади- XII национален симпозиум „Качество, конкурентоспособност, устойчиво развитие”, С. 2007

ROLE OF THE RAILWAY TRANSPORT IN THE SERVICING OF TOURISM

Violeta Mutafchieva-Bakalova

violeta_any@abv.bg

*UNWE, Department of Transport Economics
1700 Sofia, Studentski Grad, blvd. "December 8"
BULGARIA*

Key words: *Rail transport, tourism, transport services of tourism, tourist travel.*

Abstract: *The role of railway transport when servicing the tourism industry is specific due to its technical-economical specifications. It should be taken under consideration, that this type of transport provides tourist travels in specific segments of the transport market. This determines its current application in the current environment, which is directly related to its specific advantages in carrying out passenger trips.*

The report outlines options for tourist trips by rail directly determined by the situation of the transport market under current conditions in the country. An assessment of the role of railways in servicing tourism internationally, using specific data on the number of passengers in 2010.